

Örömeze

Beszélgetés Pál István „Szalonnával”

Az alábbi interjú még 2006 nyarán készült, de anyagtorlódás miatt csak most kerülhet közlésre. Mire az újság megjelenik, a Magyar Állami Népi Együttes, s benne a Pál István vezette zenekar már egy három hónapos amerikai turné kellős közepén lesz.

A kárpátaljai Visken születél. Ez már nem a Magyarországgal határos részen van.

A román-ukrán határon van, a régi Máramaros vármegyében, Huszttól 18 kilométerre. A Tiszának a bal partján. Visk főként magyarok lakta település, de vannak ukránok, cigányok, oroszok is. Királyi koronaváros címet kapott egykor.

Általános iskolás korodig laktál ott, s utána mentetek Tiszapéterfalvára, ami a magyar-ukrán határon van.

Igen, az már Ugocsa, a nagyszülősi járáshoz tartozik most. Úgy kerültünk mi igazából Péterfalvára, hogy ott egy nagyon erős kolhoz (tsz) működött, melyben Bíró Andor volt a tsz-elnök, aki kereste azokat a magyar ajkú zenészeket, tanárokat, akik az ottani együttest tudnák vezetni. Ő kereste meg Édesapámékat.

Ez a Tisza Együttes?

Igen. Apu Kijevben Zeneakadémián végzett karvezetés szakon, évekig dolgozott a Kijevi Operaházban, s aztán szülei betegsége miatt hazajött, először Visken dolgozott, s aztán kerültünk Péterfalvára. Volt ott kórus, zenekar, tánckar, ugyanolyan rendszerű, mint a Magyar Állami Népi Együttes. Édesapám a zeneiskola igazgatója lett, s én ott kezdtem el hegedülni.

Péterfalva nagyon kicsi, és mégis saját együttese, zeneiskolája van?

Ez annak köszönhető, hogy ez igazából egy nagyon erős magyar vidék, nagyon szorgalmas, munkás emberek lakják. Péterfalva néhány száz fős, de itt több falu kapcsolódik egybe: Tiszabökény, Farkasfalva, Péterfalva, Tivadar és Forgolány, valamint Nagypalád. (A három egykori szatmári Paládból Kispalád és Botpalád maradt Magyarországon.) Ezeket kapcsolta össze a péterfalvi tsz, és ennek elnöke nagyon hosszú ideig ukrán parlamenti képviselő volt az orosz érában. Soha nem bántották azért, hogy magyar és így fel tudott építeni egy olyan tsz-t, ahol hét gyár volt: a MOM, a lencsegyár, az IKEA, három téglagyár. A Szovjetunióban a péterfalvi tsz mintagazdaság volt, nálunk vidámpark van a faluban, focicsapat, gyepabdacsapat, tehát minden téren összeszedte az elnök azokat az embereket, akik a maguk területén a legjobbak és magyarok is. Akkortájt azonban még a foci volt számomra a legfontosabb. Világ éltemben focista akartam lenni. Ott válogatott szintig eljutottam, de aztán abbamaradt a focizás, s akkor jött komolyabban a hegedű. Igazán a kapcsolódás Magyarországhoz elsőr egy kórusfesztiválon történt, eljöttünk Debrecenbe, a Bartók Béla Kórusversenyre, ahol a résztvevők között Péterfalva volt a legkisebb település, a következő a Melbourne-i vagy a moszkvai rádióknak a gyermekkara volt. S mi jöttünk Péterfalváról, s legyőztük az összes együttest a népzenei kategóriában, klasszikus zenében pedig különdíjasok lettünk. Igazából ez volt az első nagy áttörés. Akkor láttuk már, hogy Magyarországon népzeneét játszanak. 1992-ben apu áthozott Sarudra, ott megismerkedtünk Rónai Lajosékkal, a Tarisnyás Zenekarral. Akkor még a bagi együttesnek voltak ők a kísérő zenekara, abban a táborban kezdtem el népzeneét hegedülni. Ott találkoztam először magyar népzeneével.

Hogy éltétek meg ezt a határhoz közeli helyzetet? Ahányszor megyek át Erdélybe, arra gondolok, hogy Nagyvárád mindjárt ott van a határ túloldalán, milyen szörnyű lehetett úgy élni az ottani magyaroknak, hogy itt van néhány kilométerre

Magyarország, és nem tudtak hosszú ideig átjönni. Különösen 1989 előtt. Székelyföldön ezt nyilván megint másként élik meg a magyarok.

Furcsa az egész, senkit nem áll szándékomban megbántani, de azok a magyarországi határ menti részek ahol mi is laktunk, sok tekintetben elmaradottabbak voltak hozzánk képest. Persze amikor átjöttünk, mi volt az első lépés? Mentünk a boltba, s ideát mindent lehetett kapni, jók voltak az utak, volt közvilágítás. Nálunk kenyéret tudtam venni, esetleg gumicsizmát, és ennyi! Órákig álltam sorba például cukorért, ha nagyritkán hoztak. És azt láttam, hogy itt minden van. De utána mindig jó érzés volt hazamenni, mert nálunk a magyarság olyan összetartó, hogy soha nem volt olyan érzésem, hogy miért nem születtem én Magyarországra.

Mi jellemzi a kárpátaljai magyar népzeneét?

A kárpátaljai magyar népzeneét igazából a Szatmár, a Nyírség, vagy akár az Eger környékén játszó cigányzenekarok muzsikájához lehet hasonlítani, inkább ez az újstílusú zene maradt fenn. Bartók eljutott egészen Visk elé, de tovább már nem jött. Az első koncertjét egyébként Nagyszőlősen adta, ma is emléktábla őrzi nevét.

Én a nagypaládi születésű Murzsa Gyulánál tanultam, aki egy szatmári prímás. Családja híres zenész dinasztia volt a környéken. Gyula bácsi már Újlakon muzsikált, éttermekben, lagzikban, keresztelőkön, tehát hagyományos, prímásoknál szokásos módon kereste a pénzt. És én nála kezdtem el tanulni magyar népzeneét, s utána, mivel apu gyűjtött Kárpátalján a ruszinoknál és a románoknál is, így megismerkedtem ezekkel a zenékkal is. De érdekes módon a legtöbbet Halmos Béláékkal jártunk gyűjteni, mert igazából Kárpátalján a mi családunk olyasmi volt, mint Erdélyben Kallós Zoli bácsi. Apu ismerte az adatközlőket, a táncházakok eljöttek, ott aludtak nálunk, beültünk az autóba, s irány a zenészek.

Mikor volt ez?

1989-90 környéke, 1993-94-ig. Sokak jártak ott: Vavrineczék, Halmos Béláék, Virágvölgyi Mártiék többek között.

Akkor hogy lehet, hogy mégiscsak Magyarországon kezdte a népzenevel foglalkozni, amikor oda jártak ki hozzátok ezek a prímások?

Mert amíg az ember otthon van, addig természetesnek veszi, ami ott van. Akkor tudatosult először bennünk, hogy a népzene milyen érték és meg kell őrizni, amikor eljöttünk. Ahogy amíg az embernek egészsége van, addig nem érzi azt, hogy arra szüksége is lehet. És itt láttuk, mikor átjöttünk ide, hogy ez igenis el fog tűnni. És akkor mentünk haza, már az se volt elég, hogy gyűjtések vannak, meg is kell ahhoz tanulni játszani, hogy jobban fenn tudjon maradni. És akkor kezdtem 1994-ben a zeneiskolában tanítani, 14 évesen.

Táncház akkor Kárpátalján nem volt, ugye?

Nálunk ez most is kezdő stádiumban tart. Kárpátalján van népzene- és néptánc tábor, aminek az első lépése az volt, hogy 10 évvel ezelőtt megépült a tábor. És ehhez kapcsolódóan, mivel apu Beregszászon tanít főiskolán, s ez a tábor arról szól, hogy azok a főiskolás hallgatók, akik tanító-szakosok, eljönnek a táborba, ami gyakorlatnak számít nekik, ők is bejárnak az órákra, s utána, miután ezek az órák megvoltak, megtanulták a táncokat, visszamennek a saját településükre, s ott táncházat hoznak létre. Ugyanígy Szlatinán, ami már teljesen a Tisza felső vidéke, Rahó mellett van, tőlünk már jó messzire, ott például magyar táncgyűttes működött táncházzal. De nem az a fajta táncház, mint ami Magyarországon.

Városi táncházak nincsenek?

Rendszeres táncház nálunk nem volt soha. Falun is Péterfalván volt egyedül, nálunk a zeneiskolában, ahol rendszeresen működött a dolog.

És a táncegyüttesekben mit táncoltak?

Nálunk olyan erős a mai napig a Mojszejev-stílus, hogy azok az emberek, akik nem a mi körünkhöz tartoznak, tehát nem ismernek minket, vagy nem jöttek el a táborunkba, vagy mi nem tudtunk eljutni hozzájuk és elmennek tanulni néptáncot pl. Ungvárra, vagy olyan iskolába, ahol ezt tanulni lehet, például szakközépiskolákba, ott a mai napig nem tanulnak úgy magyar néptáncot, hogy archív filmet nézzenek vagy az öregeket felkutatnák.

Nem tudom, láttad-e a tévében a Mojszejev századik születésnapját ünneplő előadás, amin ő is jelen volt, volt vele egy interjú és az is kiderült, hogy ő igen nagy tisztelője a magyar néptáncnak és járt is itt sokszor.

Nincs is a stílusával semmi baj, mert az viszont nagyon profin van megcsinálva. Ha kimondom, hogy én azt akarom, akkor azzal a világon semmi baj nincs. Aki elmegy a műsorukat megnézni, az tudja, hogy mire számíthat. És azt olyan profi szintre vitték, bár az balett igazából, annak a néptáncához lehet, hogy csak ruháiban van köze. De ez a stílus hosszú időn át meghatározta a szocialista országok sok vezető táncegyüttesének a stílusát.

Az egész család foglalkozik zenével? A mamád is? Róla ez nem derült ki ez abban a szép filmben, amit a Pax TV forgatott a családotokról, csak az, hogy biztos háttér a családnak.

Nálunk a családban kétféle módon történik az egész. Vannak az aktív muzsikusok, akik a reflektorfényben muzsikálnak. Mondjuk, mindig az volt nálunk a családban, hogy „Pisti” van az előtérben. Nem elnyomás szinten, de mivel én voltam az idősebb, én hegedültem, zongorát nem lehet mindenhová vinni, ha elmentünk valahová, a rokonokhoz, vagy bárhová, akkor a hegedűt be tudtam tenni, Eszter énekelt és én hegedültem.

Anyu zenei végzettségét Ungváron szerezte, ének-karvezetés szakos tanárként. A húgom Péterfalván befejezte a zeneiskolát, utána átkerült Debrecenbe, a konzervatóriumba. Befejezte a négy évet a konziban, utána került a főiskolára Debrecenbe, zongora szakra, és Nyíregyházán – párhuzamosan – tanul. Debrecenben most diplomázik mint előadóművész zongorista.

És ő valamilyen együttesben is énekel népdalokat?

Igazából csak mi, ha a családdal fel szoktunk lépni, akkor énekelünk együtt. De most megjelent egy olyan CD, hogy 'Öt ország, egy nemzet', Böszörményi Gergőék Periferic Records-a adta ki. A Thália Színházban volt egy ilyen segélykoncert és azon Eszter is énekel.

Hogy volt lehetséges, hogy te is és a húgod is 14 éves korotokban átkerültetek tanulni. Egyszerű volt ezt elintézni?

Hát ezt csak ismeretségeken keresztül lehetett. Mivel már nekünk akkor is tanulmányi vízumot kellett szerezni, az egész úgy indult, hogy elmentünk Ungvárra ezt kérvényezni. Aztán különböző katonai engedélyek az én esetemben, hogy kijöhessek egyáltalán, mert hogy nálunk már a gyerekkorban föl vagyunk véve egy listára (*ucsatnak* nevezik), hogy el ne tűnjünk a katonakötelesség elől. És én nem csak a középiskolát kezdtem Magyarországon, én már általános iskolában is idejártam nyolcadikba. Bodrogolasziban volt egy református általános iskola, ahol kárpátaljai gyerekek tanulhattak. Nyolcadiktól jártam ide, apuék akkor átküldtek, mert volt egy ismerősük, egy pataki hegedűs tanárnak a férje, megbeszélték vele, s így átjöhöttem.

És akkor a szüleitek maradtak otthon, a két gyerek meg ideát?

Így van.

Milyen gyakran láttátok egymást?

Hát eleinte olyan másfél havonta. Én 14 évesen szenvedtem, de ezt apuékna akkor sose említettem. Persze utána már elmondtam. Ez a bodrogolaszi református iskola kárpátaljai nehézsorsú gyerekeknek lett létrehozva. Persze nem csak ilyenek voltak, mert voltak azért tehetős szülők gyerekei is, de nagyrészt olyanok voltak, akiknek az apja alkoholista, és a gyereket ütik otthon, rengeteg ilyen osztálytársam volt, s ezeknek a gyerekeknek a viselkedésén meglátszott az otthoni rossz példa. Én viszont otthon hozzászórtam ahhoz, hogy egy olyan családi környezetből jöttem, ahol ez nem fordult elő. És akkor két hónap után eljöttek apuék, és mondtam, hogy én indulok haza. És akkor apu odajött hozzám és azt monda, hogy „Fiam, ha most megfordulsz és hazajössz, akkor mindig haza fogsz jönni.”

Hát elég keményen fogott apád!

Nagyon. Ő tényleg nagyon kemény. De ez is olyan érdekes, hogy apunál szigorúbb embert nem nagyon ismerek, de a gyerekeket le nem lehet vakarni róla. Mert csak akkor van értelme a szigorinak, ha következetes. S apu tudta mindig, hogy hogyan legyen az.

A filmben elhangzott tőle egy történet, hogy amikor megkaptad a Népművészet Ifjú Mestere címet, akkor azt mondta, hogy „Na, akkor most már meg kellene tanulni hegedülni!”.

Csak viccel ezekkel, nem komolyan mondja. Persze minden viccben lehet érezni, hogy mi a célja.

A középiskolát hol végezted?

A Debreceni Református Kollégiumban érettségiztem.

Mennyi van a húgod meg közted?

Három év.

A „konzi” középiskolás korúaknak van?

Igen, érdekes módon a francia rendszer szerint is, és nálunk Ukrajnában is a konzervatórium egyetemi szintet jelent, Magyarországon a zenei területeken viszont a középiskolát mondják annak. A világon mindenhol a konzervatórium az egyetemi szintet jelenti.

Tehát Debrecenben végeztem el a középiskolát, s ott a Kálmán Péterhez jártam ki tanulni hegedülni, akinek volt egy Csürdöngölő nevű zenekara. De még mielőtt gimibe kerültem, '92-ben lement a már említett népzenei tábor Sarudon, hazamentünk, s akkor elkezdtem hegedülni. '93-ban eljöttünk a Ki mit tud?-ra, s a Duna Tv különdíjasai lettünk. Egy éve játszottam népzénét akkor a „Péterfalvai Trió” elnevezésű csapattal, falubéli srácokkal.

Érdekes volt látni az említett tv-filmben, hogy már kiskorotokban is filmre vettek titeket, s ezt a régi felvételt bevágták a mostani filmbe. Már akkor lehetett tudni, hogy ezeket a gyerekeket érdemes lefilmezni, s a felvételt megőrizni?

Ugyanaz a stáb csinálta ezt a filmet is. Gyűjteni jöttek ki hozzánk Kárpátaljára akkor. Ők egy olyan stáb voltak, akik temetőkből is filmeztek, mert Visken különleges síremlékek vannak, kőből, fából faragott, és ők azokat lefilmezték, és mivel apu vitte őket mindenfelé, mondták, hogy csinálnának rólunk is néhány felvételt, hogyan muzsikálunk. Mert amikor vendégek jöttek hozzánk, akkor mindig felvettük a hangszereket és muzsikáltunk. Csináltak néhány felvételt, kérdéseket tettek föl anyunak, apunak, és a felvétel feledésbe merült évekig. Megvolt, tudtuk, hogy van, de hát nem láttuk. És most egyszer csak eljöttek újra hozzánk, mikor már itt laktunk Magyarországon, és akkor csináltak új felvételeket, belevágták a régiéket is, és készült el ez a film.

Édesapádék mikor települtek át Magyarországra?

1999-ben, azt hiszem, aztán hat évet kellett várni az állampolgárságra. Rögtön Püspökhatvanba mentek. Úgy kerültünk oda, hogy a már említett Rónai Lajos hívta

apuékát, az aszódi zeneiskola igazgatója, s ezeknek a központi iskoláknak van több kihelyezett tagozata, például Bagon, Hévizgyörkön, Turán, és Püspökhatvanban is van ilyen. Ez egy gyönyörű falu, egy csoda. Nagyrészt szlovák nemzetiségűek lakják. A szüleim átköltöztek ide, kaptak szolgálati házat, és ott laknak most is.

Engem az megdöbbsentett a filmben, hogy egy ilyen falusi zeneiskolában például csak tangóharmonikából mennyi volt ott kirakva, hogy ezeket a hangszereket hogy tudják egy ilyen kis helyen biztosítani?

Hát az úgy van, hogy annak idején itt úgy 40-50 évvel ezelőtt nagyon erős zenei kultúra volt, a legjobb cigányzenekarok ebben a faluban és a környéken éltek. És az emberekbe ez belenevelt egy olyan ízlésvilágot, egy olyan zenei igényt, hogy vettek hangszert. Tehát azoknak a hangszereknek a fele már megvolt, csak a padláson, meg itt-ott. Apu bárhová megy, ő alapjában véve mindig úgy kezdi az ismerkedést a faluval, hogy az emberekkel rengeteget beszélget. És egy idő után tudja, ha ránéz egy gyerekre, hogy neked a nagyapád ez, annak a testvére az, tehát ő nagyon-nagyon ismeri a családokat, és mindenbe bevonja őket és kiválasztja mindig a gyerekeket, hogy kinek milyen hangszer lenne jó. És a szlovák önkormányzat, ami van a faluban, elég komoly pénzzel támogatja a hangszervásárlást. A gyerekeknek, akik nekem is tanítványaim Püspökhatvanban, majdnem mindnek saját hangszere van, vettek a szülők.

És akkor szlovák zenét is tanítasz?

Természetesen az is.

Gondolom, a szlovák önkormányzat azért inkább a szlovákot támogatja.

Itt nincsen ilyen szinten különválasztva. Igazából a nagyszülők még inkább szlovákul beszélnek. A gyerekeknek az iskolában van szlovák nyelvtanulási lehetősége. Apu azért figyel arra, hogy mindig tudjanak szlovákot is muzsikálni, énekelni a gyerekek. A nemzetiségi iskolák külön támogatást is kapnak, s pályázatok is vannak a részükre. A Polgármesteri Hivatal nagyon jól áll hozzá ehhez az egész falusi élethez, nagyban támogatják apuék tevékenységét.

Magyarországon hogy kapcsolódtál bele ebbe az egész táncmuzsikába, előadói tevékenységbe? Én a lemezekben azt látom, hogy sokáig úgy szerepeltél, hogy „Pál István és barátai”, tehát nem volt állandó zenekarod. Ezt a formát jobban szereted, vagy egy ideig nem sikerült találni egy olyan együttest, akikkel rendszeresen felléphettél volna?

Sokáig keresgettem, ez igaz. Én mindig játszottam együttesekben, amikor például Debrecenben gimnazista voltam, és tanultam Kálmán Péternél, közben jártam már fel Pestre tanulni a Galga Zenekarhoz. Blaskó Csaba volt az, aki a Tarisnyás táborban engem népzeneire tanított. S a Galgában elkezdtem muzsikálni, kéthetente följártam hozzá tanulni. És egyre többször beálltam hozzájuk másodhegedűsként muzsikálni. De mindig is vágytam arra, hogy primás legyek. Az, aki elkezd muzsikálni, az arra vágyik, hogy idővel saját zenekarában legyen primás.

Arra is láttam példát, hogy valaki teljesen beéri azzal, hogy örökre brácsás marad.

Persze, de a brácsás a kíséret, az megint egészen más. Ezért is szinte nincs például Magyarországon, ami nekem nagy szívfájdalmam, másodhegedűs. Tehát az a fajta terces, aki régen a cigányzenekarban egy státusz volt. Most mindenki primás akar lenni, ahogy én is. És így eltűnik a segédprimás, aki tényleg segíti a primást.

És ha két primás van, akkor azok ugyanazt játsszák?

Általában ugyanazt az oktávot játsszák, de a magyar népzenei mozgalom történetében nagyon kevés olyan zenész létezik, mint például Molnár Miki, aki Ökrös Csabinak úgy tudott segíteni, hogy az fantasztikus.

Tehát a „Pál István és barátai” mindig más volt vagy pedig voltak állandó társak?

Nagyrészt Mohácsi Bercivel és Nagy Zsoltival muzsikáltam, de Molnár Petivel, Kunos Tomival, aztán a berkósokkal is sokat. Én mindig kiválasztottam egy zenei anyagot, és ahhoz kerestem zenészeket. Volt egy kör, akikkel én muzsikáltam, és akkor ezen belül változott az összeállítás. Például amikor Jászberénybe elmentem egy táborba, s 'Neti' Sanyi bácsi ott volt, akkor Szűcs Gabinak megtetszett ahogy hegedülök, pedig kölyök voltam még, 16 éves, de Gabi mondta, hogy szálljak be egy-két számba. És akkor Jászberénybe jártam le elég sokáig. Ott akkor a Jártató zenekar kísérte az együttest, és akkor Gabiék elkezdtek foglalkozni a budatelki táncokkal, így együtt játszottuk a Kunos Tomiékkel. Berci és Zsolti szerelmesei a kalotaszegi zenének, akárcsak én, ezért velük általában ilyet játszottam.

Vannak kedvenc dialektusaid?

Ami igazán közel áll hozzám az Szatmár, Kalotaszeg, Budatelke, de úgy nincs kedvenc, hogy igazából csak ezt szeretem, mindet nagyon szeretem. Van, amit pl. hegedűileg kevésbé ismerek.

Egyik legutóbbi interjúmban Székely Levente is mondta, hogy természetesen meg lehet tanulni sokféle dialektust bizonyos szinten, de igazán elmélyedni csak két-háromban lehet.

Igen, nekem a szatmári azért adott, mert egy olyan primásnál nőttem föl Tiszaújlakon, Gyula bácsinál, aki az egyik leghíresebb primása volt annak a közösségnek, úgyhogy azzal szerencsém volt. A kalotaszegit nagyon szeretem, mert szerintem minden generációnak attól is függ a kedvenc zenéje, hogy kikkel tudott találkozni életben, méghozzá kikkel tudott funkcióban találkozni. Én pl. a széki zenét szeretem, de mégsem tudom annyira élvezni és szeretni, mint a kalotaszegi zenét, ahol voltam mulatságokban. Széken már nem éltek azok a nagy zenészek, amikor én játszani kezdtem.

'Neti' Sanyiékkal voltál mulatságokban?

'Neti' Sanyi bácsival voltam, akkor még Gruci is élt, ő egy híres kolozsvári városi primás volt, Pusztai György volt a rendes neve. Ő egy bonchidai származású primás volt, aki Kolozsváron muzsikált szállodában, de egyébként falusi lagzikban nőtt fel. Ő végtelenül jó zenész volt. Aztán rengeteg hallottam Laka Kicsi Aladárt, ő is sajnos már meghalt. Volt olyan is, hogy megfogadtak zenésznek lakodalomba Kalotaszegre. Ezek tényleg olyan támpontok, amit az ember nem tud kitörölni az emlékezetéből. És azok az élmények, hogy tudom, hogy kell muzsikálni egy kalotaszegi táncosnak, hogy milyen tempók kellene! Ezt sajnos már nem kaptam meg a székiben.

Budatelken voltál kint?

Többször. Nagyon szeretem azokat az embereket, nagyon-nagyon szegények a zenészek kint, de olyan kedvességgel és szeretettel fogadtak, pedig egy szót sem tudnak magyarul. Én olyan románokkal találkoztam, hogy azt mondhatom, a legékesebb darabjai lehetnek a román kultúrának, mert táncban, viseletben, nyelvezetben – olyan ékesen beszélnek románul, ezt egy ismerősöm mondta, aki tényleg tud románul –, hogy tényleg mintaértékűek, és úgy fogadtak saját házukba, úgy etettek, mint a saját gyerekeket.

A románok viszont nem becsülik ezeket a falusi zenészeket, ha jól tudom, mert ami népzene megy a román rádióban, az nem ilyenfajta román népzene.

Ez olyan, mintha a 100 tagú cigányzenekar megtanulná a széki zenét és feldolgoznák. Ezt ők úgy fogják föl, hogy a népzene magas szintre kell emelni, hogy az embereknek tetsszen.

És a mezőségi románok értékelik, hogy a magyarok az ő kultúrájukra kíváncsiak?

Hogyne. Hihetetlen kedvességgel mutatják, semmi féltékenység nincs bennük, hogy ez a mienk, és most mit akartok ti tőlünk? Tehát minden táncot, zenét megmutatnak, ha kell, ötvenszer is, tehát irigység nem merül fel.

Visszatérve a tanulmányaidra, mikor fejezted be a középiskolát és hol folytattad a felsőoktatásban?

1998-ban, '99-ben kezdtem az Általános Vállalkozási Főiskolát a Villányi úton.

Mi lesz belőled?

Vállalkozásszervező és bankügyi menedzser.

Mondják, hogy a matematikai és zenei tehetség sokszor együtt jelenik meg

Igen, közel állnak egymáshoz.

Amikor felkerültél Pestre, hol kezdted a muzsikálást?

Bevettek a Galgába tagnak, ott lettem másodhegedűs Blaskó Csabi mellett. Aztán 2000-től kerültem főállásban a Magyar Állami Népi Együttes zenekarába.

Ki van benne?

Doór Robi a bőgős, Karacs Gyuszi brácsázik, Unger Balázst szoktam hívni cimbalmozni, Barca Zsolti harmonikázik, Gera Attila a fűvós, és Gombai Tamás a másodhegedűs, és Herczku Ági énekel.

Korábban két zenekara volt az Államinak!

Igen, a Major és a Galga. Most úgy van, hogy egy van főállásban, és egy van szerződéssel.

Említetted, hogy tanítasz is zenét.

Igen, Püspökhatvanban, heti egy délután. Van most már három zenekar Püspökhatvanban, azokkal foglalkozom. Éppen azon nevettem, hogy az első tanítványaim, akiket először kezdtem el Péterfalván tanítani, azok most Nyíregyházán, a főiskolán negyedikes népzeneészek ugyanott, ahol én is negyedikes vagyok az ének-zene szakon.

Előbb-utóbb, úgy tűnik, minden népzeneésznek el kell ezt végeznie, ha már évtizedek óta muzsikál is...

Egyszerűen muszáj, mivel a jelen állás szerint ez az egyetlen olyan főiskola, amely diplomát ad a szakmánkban.

Aki már 26 éves korában fenn van a csúcson, az már ettől magasabbra hova kerülhet, annak milyen tervei vannak még az életben?

Hát érdekes dolog ez! Én sohasem éreztem úgy, hogy csúcson vagyok. Persze a Magyar Állami Népi Együttes zenekarvezető primásának lenni a hivatásos népzenei pályán a legmagasabb pozíció, de szakmailag egy zenész életében nem a papírforma számít. Hanem az, hogy ha fölállok muzsikálni, az hogyan szól. És ilyen szempontból még 100 éves koromig is lesz mit tanulni. Rengeteg olyan anyag van, amit még nem ismerek. Szeretem a hivatásos zenész életet, ráadásul emellett tudok az amatőr együttesekkel is muzsikálni. Hál' Istennek nem tudom megenni... És tanítani is szeretnék, úgyhogy nagyon színes a paletta!

Szüleid, úgy tűnik, végleg letelepedtek Püspökhatvanban, de úgy tudom, azért rendszeresen hazajárnak Kárpátaljára.

Ha az ember 40-50 évet él Kárpátalján, és minden ismerőse, barátja ott van, hiába nagy szeretettel fogadták apuukat itt, tényleg olyan szeretettel veszik körül őket, hogy az csoda, de azért a szívük az ott van otthon.

Mit jelent a tiszapéterfalvai táboruk odahaza?

Ez a tábor az utolsó sziget Kárpátalján magyar népzenei vonalon, nincs más. Minden nyáron 300 gyerek. 200 Kárpátaljáról, 100 Magyarországról, a mi tanítványaink, akik itt vannak Magyarországon, ők is eljönnek.

A Fonó együttesbe mikor kerültél?

Két éve.

A Fonó lemezei közül melyiken szerepelsz?

A túlparton címűn. Ez a legutolsó lemeze a zenekarnak.

A Magyar Állami Népi Együttes egyik legutóbbi produkciója *Az örök Kalotaszeg*, melynek zenéje lemezen is megjelent, s te vagy az egyik primás Gombai Tamás és Vizeli Balázs mellett. Ez az én laikus fülemnek minden idők egyik legjobb népzenei lemeze. De zenész fülnek milyen?

Ez itt teljesen egybeesik. Nagyon jó Kelemen László szerkesztése. Olyan különleges dallamok vannak benne, olyan válogatás, amit jó muzsikálni. Nagyon-nagyon zenész aggyal van kitalálva, aki ezt hallgatja, az nem úgy figyel, hogy milyen átmenet van, csak egyszerűen azt tudja, hogy tetszett neki, vagy nem. Kellemes-e hallgatni, és akkor egyben tudja hallgatni az egészet vagy nem. És nekünk ezt jó muzsikálni, nem egy olyan műsor, hogy végig törnöm kell a fejem mi következik. Szóval én nagyon szeretem! Laci még muzsikált Csipással, akiről szól ez az egész lemez. És muzsikált úgy is, hogy 'Neti' Sanyi bácsi és, 'Csipás' Ferenc volt a két primás. Ő azért folyamatosan hallotta őket, és van egy olyan rálátása erre a zenére, ami nagyon keveseknek adatott. Lacinak vannak olyan gyűjteményei, nem tudom, honnan bányászta elő, de most is kaptunk olyan dallamot tőle, amit még egyikünk sem hallott, se Gombai Tomi, sem én.

Szóló lemezed még nincs?

Most van kész, két hónappal ezelőtt fejeztük be a felvételeket.

Mi a címe?

Ez az, amivel nagy dilemmában vagyok, mert kétféle lehet a címe. Az egyik az, hogy *Együtt*, a másik az, hogy *Örömmel*.

És milyen zene lesz rajta?

Alapjában véve sokféle. A Söndörgővel játszok szlavóniai magyar zenét. Az Államinak a cigány zenekarával játszok egy tarnaleleszi menetet, új stílusú magyar csárdásokat, amit tarnaleleszi bandától tanultunk. A Berkóval játszunk egy kalotaszegit, ahogy régebben az összes táncházban összejöttek fiatal zenészek, és 1500-as sebességgel muzsikáltak, mert mindenki meg akarta mutatni, hogy mit tud. Akkor az Állami zenekara a törzsstáb Herczku Ágival. Agócs Gergő, Pap Laci, Hetényi Milán énekelnek. Tehát majdnem minden szám más formáció. Próbáltam arra figyelni, hogy a legautentikusabb budatelki zenétől az elektromos hegedűs románig minden szólaljon meg a maga stílusában.

Milyen vonatkozásban? Nem vagy elég autentikus?

Én többet játszom kismagyarországi zenét. Engem az emberek nagyon keveset hallanak palatkait játszani vagy székít. Pont most beszéltük Sebő Ferencel nem olyan régen, hogy ezzel nem szabad törődni, nekem azt kell csinálni becsülettel, amit szeretek és amit tudok. Mert azt nagyon sokan egyszerűen nem fogadják el, hogy igenis a magyar népzenehez hozzátartozik az a fajta szatmári népzene is, amit korábban csak vendéglői cigányzenének ismertek. Vagy például játszanak Szabó Attiláék a Csík zenekarral egri boros nótákat. És nagyon jó hangulatú az egész!

Visszatérve első megjelenés előtt álló szólólemezedre, sokak kénytelenek a mellékleten spórolni. Te hogyan gondolkodsz erről?

Most, amikor júniusban beszélgetünk, terveztetem, de ez még a jövő titka. De mindenképpen könyv formátumú CD-t szeretnék, mert tényleg ez az első, és valamilyen szinten, nem azt mondom, hogy a hitvallásom van ezen a lemezen, de olyan dolgokat tettem rá, amiket nagyon szeretek, és olyan emberekkel, akikkel szeretek muzsikálni. És ez a lemezen, remélem, érezhető lesz. Nem olyan területeken akartam bizonyítani, amikhez kevésbé értek.

Abkarovits Endre